GENERALINIO ADVOKATO L. A. GEELHOED IŠVADA,

pateikta 2006 m. birželio 1 d.[1]

I — Įžanga

1. Šiame pagal EB 230 straipsnį pareikštame ieškinyje Europos Parlamentas prašo panaikinti Direktyvą 2004/85[2], pagal kurią Estijai laikinai leista nukrypti ir netaikyti kai kurių Direktyvos 2003/54 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių[3] nuostatų. Ieškinys grindžiamas tuo, kad Direktyva 2004/85 buvo netinkamai priimta, remiantis 2003 m. balandžio 16 d. Stojimo akto[4] 57 straipsniu. Kartu su šiuo ieškiniu Europos Parlamentas pateikė panašų ieškinį prieš Tarybą dėl laikinos leidžiančios nukrypti nuostatos, suteiktos Slovėnijai, remiantis ta pačia Stojimo akto nuostata[5]. Mano išvada pastarojoje byloje bus pateikta kartu su išvada šioje byloje.

2. Kitoje dalyje cituosiu tik atitinkamas Stojimo akto procedūros nuostatas. Kitos esminės nuostatos, susijusios su leidžiančia nukrypti nuostata, bus aprašomos III dalyje, kurioje aiškinamos ginčo aplinkybės.

II — Atitinkamos nuostatos

3. Europos Parlamento ieškinys yra susijęs su tuo, kaip teisingai reikėtų aiškinti SA 57 straipsnį, kuriame nustatyta:

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2004 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 2004/85/EB, iš dalies keičianti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/54/EB, dėl tam tikrų nuostatų taikymo Estijoje (OL L 236, p. 10) (toliau – Direktyva 2004/85).

3 — 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, p. 37) (toliau – Direktyva 2003/54).

4 — 2003 m. balandžio 16 d. Aktas dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL L 236, p. 33) (toliau – Stojimo aktas, arba SA).

5 — Byla *Europos Parlamentas prieš Tarybą* C-414/04, nagrinėjama Teisme

„1. Kai iki stojimo priimtus institucijų aktus dėl stojimo reikia pritaikyti, o reikalingos adaptacijos nebuvo numatytos šiame akte arba jo prieduose, šios adaptacijos daromos 2 dalyje nustatyta tvarka. Šios adaptacijos įsigalioja nuo stojimo dienos.

2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, kvalifikuota balsų dauguma arba Komisija, atsižvelgiant į tai, kuri iš šių institucijų priėmė teisės aktus, šiuo tikslu parengia reikiamus tekstus."

4. Tam, kad SA 57 straipsnis būtų nagrinėjamas tinkamame kontekste, būtina paminėti SA 55 straipsnį, kuriame nustatyta:

„Vienos iš naujųjų valstybių narių tinkamai pagrįstu prašymu, remdamasi Komisijos pasiūlymu, Taryba iki 2004 m. gegužės 1 d. gali vieningai imtis priemonių, kurios numato laikinus nukrypimus nuo institucijų aktų, priimtų nuo 2002 m. lapkričio 1 d. iki Stojimo sutarties pasirašymo dienos."

5. Taip pat reikėtų paminėti informavimo ir konsultacinę procedūrą, nurodytą Europos Sąjungos ir naujųjų valstybių narių laiškuose, kuriais jos pasikeitė ir kurie yra pateikti priede prie Stojimo sutarties Baigiamojo akto. Pagal šią procedūrą buvo susitarta, kad Europos institucijos atitinkamai informuos stojančiąsias valstybes apie bet kurį pasiūlymą, komunikatą, rekomendaciją ar iniciatyvą, dėl kurių Europos Sąjungos institucijos ar įstaigos gali priimti sprendimus. Gavus pagrįstą stojančiosios valstybės prašymą, kuriame išdėstomi jos, kaip būsimosios Sąjungos narės, interesai, dėl tokio sprendimo gali būti konsultuojama laikinajame komitete, kurį sudaro Sąjungos ir stojančiųjų valstybių atstovai. Jei po konsultacijų lieka neatsakytų svarbių klausimų, stojančiosios valstybės prašymu jie gali būti keliami ministrų lygiu.

III — Ginčo aplinkybės

6. Estijos elektros energijos sektoriui yra būdinga tai, kad pats svarbiausias elektros energijos gamybai naudojamas kuras yra naftingieji skalūnai. 90 % elektros energijos Estijoje pagaminama naudojant šį kietąjį kurą, kuris yra vienintelis vietinis energijos šaltinis šioje šalyje. Todėl strategiškai jis labai svarbus energijos tiekimui užtikrinti Estijoje. Šiuo metu sektorius reformuojamas, siekiant padidinti veiksmingumą ir atitikti Bendrijos

aplinkos apsaugos standartus. Šiam tikslui skirtos investicijos turi būti užtikrintos 2008 m. ir vėlesniu laikotarpiu, o tai yra įmanoma tik tuo atveju, jeigu konkurencija įvedama palaipsniui [6].

7. Dėl šio sektoriaus specifinio pobūdžio per stojimo į Europos Sąjungą derybas Estija paprašė pereinamojo laikotarpio taikyti Pirmosios elektros energijos direktyvos 96/92 [7] 19 straipsnio 2 dalį. Šioje nuostatoje reikalaujama, kad valstybės narės iki 2004 m. liepos 1 d. atvertų nacionalines elektros energijos rinkas stambiems elektros energijos vartotojams (kurie apibūdinami kaip suvartojantys 40 GWh elektros energijos per metus; ši suvartojimo norma pirmiausia mažinama iki 20 GWh, vėliau – iki 9 GWh elektros energijos per metus). Stojimo akto VI priede Estijai buvo leista nukrypti nuo šio įpareigojimo iki 2008 m. gruodžio 31 dienos [8].

8. Be to, atsižvelgiant į Lisabonos ir Barselonos Europos Vadovų Tarybų išvadas, kuriose nuspręsta sparčiau liberalizuoti Bendrijos elektros energijos ir dujų sektorių, prie Stojimo sutarties buvo pridėta Deklaracija Nr. 8 dėl šios raidos poveikio Estijai [9]. Šioje deklaracijoje Sąjunga atkreipia dėmesį, kad Estija išlaiko savo poziciją dėl tolesnės teisės aktų raidos elektros energijos rinkos srityje. Taip pat Sąjunga pripažįsta, kad specifinė situacija, susijusi su Estijos naftingųjų skalūnų sektoriaus restruktūrizavimu, iki 2012 m. pabaigos pareikalaus ypatingų pastangų ir kad Estijos elektros energijos rinka ne namų ūkio vartotojams iki tos dienos gali būti atverta tik palaipsniui [10].

9. 2003 m. birželio mėn., praėjus dviem mėnesiams po Stojimo sutarties pasirašymo, Europos Parlamentas ir Taryba susitarė dėl spartesnio valstybių narių elektros energijos rinkų atvėrimo, numatyto Europos Vadovų Tarybų išvadose. Šis susitarimas įtvirtintas Direktyvoje 2003/54, priimtoje remiantis EB 47 straipsnio 2 dalimi ir 55 bei 95 straipsniais, kuri visiškai pakeitė ir panaikino

6 — Komisijos pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/54/EB, dėl tam tikrų nuostatų taikymo Estijoje, (KOM(2004) 318 (galutinis) aiškinamojo rašto 12–15 dalys.

7 — 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997, p. 20).

8 — Stojimo akto VI priedo 8 skyriaus 2 punktas: „Estijoje Direktyvos 96/92/EB 19 straipsnio 2 dalis netaikoma iki 2008 m. gruodžio 31 dienos“.

9 — Deklaracija Nr. 8 dėl naftingųjų skalūnų, elektros energijos vidaus rinkos ir 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (Elektros energijos direktyva): Estija.

10 — Antroje šios deklaracijos dalyje teigiama: „Sąjunga atkreipia Estijos dėmesį į Lisabonos ir Barselonos Europos Vadovų Tarybų išvadas dėl spartesnio rinkos atvėrimo, tarp kitų sektorių elektros energetikos ir dujų sektoriuose, siekiant sukurti visu pajėgumu veikiančią vidaus rinką šiose srityse, ir pažymi pirmesnius Estijos pareiškimus šiuo klausimu, pateiktus 2002 m. gegužės 27 d., derantis dėl stojimo. Nepaisant poreikio kuo greičiau įgyvendinti veikiančią elektros energijos vidaus rinką, Sąjunga pastebi, kad Estija išlaiko savo poziciją dėl tolesnės teisės aktų raidos šioje srityje. Šiuo atžvilgiu Sąjunga pripažįsta specifinę situaciją, susijusią su naftingųjų skalūnų sektoriaus restruktūrizavimu, kuris pareikalaus ypatingų pastangų iki 2012 m. pabaigos, ir poreikį iki tos dienos palaipsniui atverti Estijos elektros energijos rinką ne namų ūkio vartotojams“.

Direktyvą 96/92. Šios Direktyvos 2003/54 21 straipsnyje numatyta nuo 2007 m. liepos 1 d. visiškai atverti elektros energijos rinkas visoms vartotojų kategorijoms — pramoniniams ir namų ūkio vartotojams. Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalyje aiškiai numatyta atverti elektros energijos rinką įvairioms reikalavimus atitinkančių vartotojų kategorijoms pagal šį grafiką:

a) iki 2004 m. liepos 1 d. – reikalavimus atitinkantiems vartotojams, nurodytiems Direktyvos 96/92/EB 19 straipsnio 1–3 dalyse;

b) ne vėliau kaip nuo 2004 m. liepos 1 d. – visiems ne namų ūkio vartotojams;

c) nuo 2007 m. liepos 1 d. – visiems vartotojams.

10. Direktyvos 2003/54 29 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nuorodos į panaikinamą direktyvą laikomos nuorodomis į naująją direktyvą ir aiškinamos pagal pastarosios direktyvos priede pateiktą koreliacijos lentelę. Pagal šią koreliacijos lentelę Direktyvos 2003/54 21 straipsnis atitinka Direktyvos 96/92 19 straipsnį.

11. Atsiradus šioms naujoms aplinkybėms, 2003 m. rugsėjo 17 d. laišku Estija paprašė, kad Komisija pagal SA 57 straipsnį imtųsi reikalingų veiksmų pritaikyti Stojimo akto VI priede įtvirtintą nuo Direktyvos 96/92 19 straipsnio 2 dalies leidžiančią nukrypti nuostatą taip, kad ji būtų taikoma Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalies a punktui, bei suteiktų pereinamąjį laikotarpį, taikant Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalies b punktą. Šiame etape Estija išlaikė savo poziciją dėl visiško elektros energijos rinkos atvėrimo, kaip numatyta 21 straipsnio 1 dalies c punkte, nors vėliau atsakydama į Komisijos paklausimą nurodė, kad šią nuostatą ji ketino įgyvendinti iki 2015 m. gruodžio 31 dienos.

12. Reaguodama į šį prašymą, Komisija parengė pasiūlymą dėl EB 47 straipsnio 2 dalimi ir 55 bei 95 straipsniais grindžiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria siekiama iš dalies pakeisti Direktyvą 2003/54 ir leisti Estijai iki 2012 m. gruodžio 31 d.[11] laikinai nukrypti nuo 21 straipsnio 1 dalies b ir c punktų. Šis pasiūlymas leido priimti Tarybos direktyvą 2004/85, pagrįstą ne EB sutarties nuostatomis, kuriomis rėmėsi Komisija, o SA 57 straipsniu. Direktyvos 2004/85

11 — KOM (2004) 318 (galutinis).

1 straipsnyje numatyta, kad Direktyvos 2003/54 26 straipsnis papildomas šia dalimi:

„3. Laikinai leidžianti nukrypti nuo 21 straipsnio 1 dalies b ir c punktų nuostata taikoma Estijai iki 2012 m. gruodžio 31 dienos. Estija imasi priemonių, reikalingų jos elektros energijos rinkos atvėrimui užtikrinti. Tai yra vykdoma palaipsniui minėto laikotarpio metu, siekiant visiškai atverti rinką iki 2013 m. sausio 1 dienos. 2009 m. sausio 1 d. rinkos atvėrimas turi apimti ne mažiau kaip 35 % suvartojimo. Estija kasmet praneša Komisijai apie suvartojimo aukščiausias ribas, išplečiančias atitikimo reikalavimams kriterijų galutiniams vartotojams."

13. 2004 m. liepos 9 d. laišku, adresuotu Europos Parlamento pirmininkui, Tarybos generalinis sekretorius paaiškino, kad Taryba nusprendė direktyvą grįsti SA 57 straipsniu, atsižvelgdama į tai, kad Komisijos pasiūlymas ir Stojimo sutartis yra glaudžiai susiję, ir į būtinybę pritaikyti Direktyvą 2003/54 laiku, t. y. iki 2004 m. liepos 1 d., kai ši direktyva turi būti taikoma. SA 57 straipsnis nereikalauja, kad Europos Parlamentas dalyvautų priimant sprendimus.

IV — Procedūra ir šalių reikalavimai

14. 2004 m. rugsėjo 27 d. ieškinyje, pareikštame pagal EB 230 straipsnį, Europos Parlamentas Teisingumo Teismo prašo:

— Panaikinti 2004 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvą 2004/85/EB, iš dalies keičiančią Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/54/EB dėl tam tikrų nuostatų taikymo Estijoje.

— Priteisti iš Tarybos bylinėjimosi išlaidas.

15. Taryba prašo Teisingumo Teismo atmesti ieškinį ir priteisti iš Europos Parlamento bylinėjimosi išlaidas.

16. 2004 m. gruodžio 21 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Komisijai buvo leista įstoti į bylą, palaikant Europos Parlamento reikalavimus.

17. 2005 m. kovo 9 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Estijos Respublikai ir Lenkijos Respublikai buvo leista įstoti į bylą, Tarybos reikalavimams palaikyti.

18. 2005 m. kovo 15 d. Teismo posėdyje Europos Parlamentas, Taryba, Komisija ir Estijos bei Lenkijos vyriausybės pateikė žodines pastabas. Šis posėdis vyko kartu su pirmiau minėtos bylos C-414/04 teismo posėdžiu.

V — Šalių argumentų santrauka

A — *Pirmasis panaikinimo pagrindas: netinkamas teisinis pagrindas*

1. Europos Parlamentas, palaikomas Komisijos

19. Europos Parlamentas teigia, pirma, kad SA 57 straipsnis nėra tinkamas teisinis pagrindas priimti Direktyvą 2004/85. Jo manymu, ši direktyva turėjo būti priimta pagal įprastą teisės aktų leidybos procedūrą, remiantis EB 47 straipsnio 2 dalimi ir 55 bei 95 straipsniais, kaip siūlė Komisija. Teisės aktų leidybos praktikoje yra įvairių pavyzdžių, kai laikinos leidžiančios nukrypti nuostatos naujosioms valstybėms narėms buvo suteiktos pagal šias nuostatas ir EB 15 straipsnį, siekiant atsižvelgti į skirtingą valstybių narių ekonominės plėtros lygį. Jis nurodo, kad SA 57 straipsnis numato procedūrą, pagal kurią Bendrijos teisės aktai yra pritaikomi dėl stojimo ir pagal kurią naujosioms valstybėms narėms yra taikomi pačiame Stojimo akte nepritaikyti Bendrijos aktai. Daliniai pakeitimai, kurie viršija šį tikslą, negali būti grindžiami SA 57 straipsniu. Šia nuostata negalima remtis įtvirtinant nuo Bendrijos aktų leidžiančias nukrypti nuostatas, ypač tas, kurios nustato daugiau nei aiškiai nustatytos ir apribotos Stojimo akte.

20. Nuo Bendrijos aktų leidžiančios nukrypti nuostatos, kurios nebuvo įtrauktos į patį Stojimo aktą, gali būti grindžiamos tik SA 55 straipsniu. Tačiau ši nuostata taikytina tik tų Bendrijos aktų atžvilgiu, kurie buvo priimti nuo derybų dėl narystės pabaigos dienos, kuri vadinama „cut-off date" (2002 m. lapkričio 1 d.), iki Stojimo sutarties pasirašymo dienos (2003 m. balandžio 16 d.). Ribotą šios nuostatos pobūdį liudija ir tai, kad joje reikalaujama sprendimus Taryboje priimti vienbalsiai. Todėl sunku suprasti, kaip SA 57 straipsniu, kuris yra susijęs tik su Bendrijos aktų „adaptacijomis", kuris nėra apribotas per nustatytą laikotarpį priimtais aktais ir kuriame numatyta sprendimus

priimti kvalifikuota balsų dauguma, galėtų būti remiamasi suteikiant nuo Bendrijos aktų, priimtų po Stojimo sutarties pasirašymo dienos, leidžiančias nukrypti nuostatas.

21. Šį aiškinimą patvirtina ir tai, kad Protokolo dėl Bulgarijos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą sąlygų ir tvarkos [12] nuostatoje, analogiškoje SA 55 straipsniui, aiškiai nustatyta, kad Taryba gali suteikti nuo Bendrijos aktų, priimtų ne nuo derybų dėl narystės pabaigos iki pasirašymo dienos, o nuo derybų dėl narystės pabaigos iki stojimo dienos, leidžiančias nukrypti nuostatas. Tai rodo, kad 2003 m. Stojimo akte formali galimybė suteikti nuo Bendrijos aktų, priimtų nuo derybų dėl narystės pabaigos iki stojimo dienos, leidžiančias nukrypti nuostatas nėra numatyta ir kad negalima remtis SA 57 straipsniu norint suteikti tokias nuostatas.

22. Pagal pagrindinį stojimo principą naujosios valstybės narės visiškai perima *acquis communautaire* ir taiko visą Bendrijos teisę, todėl leidžiančios nukrypti nuostatos turi būti aiškinamos siaurai. Šiuo klausimu Europos Parlamentas pažymi, kad SA 57 straipsnyje numatytos „adaptacijos“ yra skirtos palengvinti Bendrijos teisės taikymą naujosiose valstybėse narėse, o „leidžiančios nukrypti nuostatos“ turi priešingą poveikį – pagal jas kai kurios Bendrijos teisės nuostatos laikinai netaikomos. Tai reiškia, kad viena iš SA 57 straipsnio, kaip sprendimų priėmimo pagrindo, taikymo sąlygų yra neįvykdyta. Taip pat galima teigti, kad juo negalima remtis norint išplėsti leidžiančias nukrypti nuostatas, kurios jau buvo suteiktos ir apibrėžtos Stojimo akte.

23. Europos Parlamentas pastebi, kad ginčijamoje direktyvoje įtvirtintas pereinamasis laikotarpis iki 2012 m. pabaigos netgi nukrypsta nuo paties Stojimo akto, nes ten pereinamasis laikotarpis numatytas iki 2008 m. pabaigos.

24. Dėl Tarybos 2004 m. liepos 9 d. laiške nurodytos skubos Europos Parlamentas pažymi, kad, Komisijai pateikus pasiūlymą, Taryba neprašė Europos Parlamento taikyti pagreitintos procedūros. Kad ir kaip būtų, leidžianti nukrypti nuostata pagal Stojimo akto VI priedą taikoma iki 2008 m. pabaigos.

25. Įstojimo į bylą paaiškinimuose, palaikydama Europos Parlamento ieškinį, Komisija teigia, kad Stojimo aktas numato darnią nuostatų, pagal kurias atliekamos Bendrijos aktų techninės adaptacijos ir sprendžiami *acquis communautaire* plėtros nuo derybų dėl narystės pabaigos iki stojimo dienos klausimai, sistemą. SA 55 straipsnis reiškia tam tikrą derybų dėl narystės tąsą, nes pagal jį naujosioms valstybėms narėms leidžiama

12 — OL L 157, 2005, p. 203.

prašyti nuo aktų, priimtų nuo derybų dėl narystės pabaigos iki pasirašymo dienos, leidžiančių nukrypti nuostatų. Po pasirašymo dienos taikoma informavimo ir konsultacinė procedūra. Pagal šią procedūrą naujosios valstybės narės institucijose naudojasi stebėtojo statusu ir gali teikti prašymus dėl leidžiančių nukrypti nuostatų per teisės aktų leidybos procedūrą.

26. SA 57 straipsnio tikslai skiriasi nuo SA 55 straipsnio tikslų. Iš tiesų vien šių abiejų nuostatų buvimas rodo, kad viena iš jų negali būti pakeista kita. SA 57 straipsnis yra numatytas kaip teisinis pagrindas Bendrijos aktų adaptacijoms, kurios yra būtinos norint palengvinti stojimą. Leidžiančios nukrypti nuostatos šia prasme niekuomet nėra būtinos. Adaptacijų atveju yra akivaizdu, kad jos yra būtinos, o leidžiančios nukrypti nuostatos reikalauja politinio sprendimo. Tai taip pat paaiškina, kodėl SA 57 straipsnyje pakanka kvalifikuotos balsų daugumos, o SA 55 straipsnyje reikalaujama vieningo balsavimo.

27. Atsižvelgiant į skirtingas šių dviejų nuostatų formuluotes Stojimo akte, jų paskirtį ir vietą SA sistemoje bei skirtingas sprendimų priėmimo procedūras, akivaizdu, kad SA 57 straipsniu negali būti remiamasi, suteikiant nuo Bendrijos aktų leidžiančias nukrypti nuostatas. Netgi nagrinėjant SA 57 straipsnį atskirai, juo negali būti remiamasi šiuo tikslu, nes „leidžiančios nukrypti nuostatos“ negali būti laikomos paprasčiausiomis „adaptacijomis“. Pastarosios yra būtinos integracijai, o pirmosios tam tikra prasme dezintegruoja.

28. Komisija daro išvadą, kad šiuo atveju nebuvo taikytinas nei SA 55 straipsnis, nei SA 57 straipsnis, todėl turėjo būti vadovaujamasi įprasta teisės aktų leidybos procedūra pagal EB sutartį. Ji taip pat pažymi, kad tokiu atveju galima atsižvelgti į naujų stojančiųjų valstybių narių prašymus nustatyti leidžiančias nukrypti nuostatas arba kitaip priimti jas po stojimo ir suteikti joms veikimą atgaline data.

29. Komisija taip pat pažymi, kad Estijai Stojimo akto VI priede suteikta leidžianti nukrypti nuostata tebegalioja, nes Bendrijos teisės aktų leidėjas negali pašalinti Bendrijos pirminės teisės poveikio arba jos pakeisti.

2. Taryba, palaikoma Estijos ir Lenkijos vyriausybių

30. Taryba teigia, kad SA 55 ir SA 57 straipsniai turėtų būti aiškinami ne

pažodžiui, o atsižvelgiant į jų tikslus ir kontekstą – palengvinti naujųjų valstybių narių stojimą kartu užtikrinant visišką ir vienodą Bendrijos teisės taikymą nuo stojimo dienos.

31. SA 55 straipsnyje naujosioms valstybėms narėms leidžiama prašyti nuo Bendrijos aktų, priimtų nuo derybų dėl narystės pabaigos iki Stojimo akto pasirašymo dienos, laikinai leidžiančių nukrypti nuostatų. Taigi jame atspindėtas tarptautinės teisės principas, kad sutartys išlieka derybų objektu iki pat jų pasirašymo dienos. Tai taip pat paaiškina, kodėl SA 55 straipsnyje reikalaujama, kad leidžiančių nukrypti nuostatų būtų formaliai paprašyta ir kad sprendimai, pagal kuriuos šios nuostatos suteikiamos, būtų priimami vieningai. Pasirašius Stojimo aktą, Bendrijos aktų pakeitimus labiau tinka priimti pagal Bendrijos teisės aktų leidybos procedūrą, remiantis SA 57 straipsniu.

32. SA 57 straipsnis turi būti laikomas *lex specialis* atitinkamų EB sutarties nuostatų, kurios yra teisinis Bendrijos aktų pagal įprastą teisės aktų leidybos procedūrą priėmimo pagrindas, atžvilgiu. Jo tikslas – nustatyti lanksčią aktų, kurie nebuvo pritaikyti pačiame Stojimo akte, adaptacijos procedūrą [13]. Taryba pažymi, kad niekur nėra nurodyta, jog „adaptacija", SA 57 straipsnio prasme, negali būti leidžianti nukrypti nuostata. Jeigu įvykdytos šioje nuostatoje išdėstytos sąlygos, ja gali būti remiamasi pritaikant Bendrijos aktus. Taryba nurodo, kad šiuo atveju Direktyva 2004/85 buvo priimta tam, kad Direktyva 2003/54 būtų pritaikyta dėl Estijos stojimo į Europos Sąjungą, ir todėl kad ši adaptacija nebuvo numatyta Stojimo akte. Taigi ji buvo tinkamai pagrįsta SA 57 straipsniu. Be to, Taryba priduria, kad jos aiškinimą patvirtina ankstesnė teisės aktų leidybos praktika, nes panašios leidžiančios nukrypti nuostatos buvo priimtos, remiantis ankstesnių stojimo aktų nuostatomis, analogiškomis SA 57 straipsniui.

33. Toliau Taryba teigia, kad leidžiančios nukrypti nuostatos, kurios prašė Estija, nebuvo galima suteikti pagal įprastą teisės aktų leidybos procedūrą. EB sutarties nuostatomis negalima remtis, siekiant reguliuoti stojančiųjų valstybių narių padėtį iki Stojimo sutarties ratifikavimo. Pagal informavimo ir konsultacinę procedūrą, taikomą pasirašius Stojimo sutartį, numatyta kitokia nei Bendrijos institucijoms taikoma sistema. Todėl Taryba mano, kad leidžiančios nukrypti nuostatos, kurios prašė Estija, nebuvo įmanoma įtraukti į Direktyvą 2003/54. Ji galėjo būti suteikta tik atskirai, remiantis atitinkamomis Stojimo akto nuostatomis.

13 — 1997 m. spalio 2 d. Sprendimas *Europos Parlamentas prieš Tarybą* (C-259/95, Rink. p. I-5303, 27 punktas), toliau taip pat vadinamas sprendimu *EHLASS*.

34. Po stojimo leidžiančios nukrypti nuostatos gali būti suteikiamos, remiantis EB sutartimi. Nagrinėjamu atveju taip netgi galėjo būti padaryta, nes Direktyva 2004/85 buvo priimta praėjus maždaug dviem mėnesiams po stojimo. Tačiau Taryba teigia, kad dėl *lex specialis* pobūdžio vis dėlto SA 57 straipsnis buvo tinkamesnis. Ji nurodo, kad sprendime *EHLASS* Teisingumo Teismas pastebėjo, jog „siekiama, kad *acquis communautaire* visoje Sąjungoje būtų taikoma vienodai, todėl būtina, kad pritaikymo priemonės turėtų poveikį nuo stojimo dienos, net ir tuo atveju, jeigu jos buvo priimtos vėliau“ [14]. Be to, taikant bendro sprendimo priėmimo procedūrą ginčijama direktyva galėjo būti priimta tik praėjus maždaug dvejiem metams, o tai būtų sukėlę teisinį netikrumą ir neigiamai paveikę teisėtus Estijos elektros energijos sektoriaus interesus.

35. Taryba tvirtina, kad Direktyva 2004/85 turi būti laikoma adaptacija ir kad ji patenka į SA 57 straipsnyje nustatytą taikymo apimtį. Direktyvoje yra numatyta nuostata, analogiška Stojimo akto VI priede leidžiančiai nukrypti nuostatai. Ji neišplečia šios leidžiančios nukrypti nuostatos. Viena vertus, VI priede įtvirtintos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimas pasibaigė panaikinus Direktyvos 96/92 19 straipsnį. Kita vertus, Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalies b ir c punktų nuostatų, kurioms taikoma naujoji leidžianti nukrypti nuostata, apimties *ratione materiae* skiriasi nuo Direktyvos 96/92 19 straipsnio 2 dalies apimties. Ginčijama direktyva numato naują leidžiančią nukrypti nuostatą, atsižvelgiant į naują teisinį kontekstą ir tikslą – pasiekti didesnį nacionalinių elektros energijos rinkų liberalizavimo laipsnį.

36. Kadangi 2005 m. Akte dėl Bulgarijos ir Rumunijos stojimo sąlygų šiuo metu yra įtvirtinta tiesioginė nuostata, kuri leidžia suteikti leidžiančias nukrypti nuostatas nuo derybų dėl narystės pabaigos iki stojimo dienos, Taryba pastebi, kad ši nuostata turi būti laikoma esamos situacijos paaiškinimu ir buvo įtraukta kaip garantija tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nepritartų jos siūlomam SA 57 straipsnio aiškinimui.

37. Estijos vyriausybė palaiko Tarybos argumentus, išskyrus šios teiginį, kad VI priede įtvirtintos nuo Direktyvos 96/92 19 straipsnio 2 dalies leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimas pasibaigė šią direktyvą panaikinus. Taigi ji tvirtina, kad ši leidžianti nukrypti nuostata galioja Direktyvos 2003/54 kontekste. Jeigu būtų atvirkščiai, VI priede suteikta leidžianti nukrypti nuostata, pagal kurią nuo 2009 m. turi būti atverta 35 % Estijos elektros energijos rinkos, akivaizdžiai prieštarautų Direktyvai 2003/54, pagal kurią reikalaujama nuo 2004 m. liepos 1 d. atverti elektros energijos rinką visose valstybėse narėse visiems ne namų ūkio vartotojams, kurie Estijoje sudaro kur kas daugiau nei 35 % vidaus elektros energijos rinkos, ir atverti šią rinką dar ir visiems namų ūkio vartotojams nuo 2007 m. liepos 1 dienos.

14 — Nurodytas ankstesnėje išnašoje, sprendimo 22 punktas.

Šiomis aplinkybėmis buvo būtina priimti Direktyvą 2004/85, pagal kurią suteikta nuo naujų Direktyvoje 2003/54 nustatytų įpareigojimų leidžianti nukrypti nuostata. Be šios nuostatos Estijos elektros energijos sektoriuje būtų įsivyravęs teisinis netikrumas, nors tam, kad būtų įgyvendintos didžiulės šiam sektoriui modernizuoti reikalingos investicijos ir būtų išvengta rimtų socialinių ir aplinkos apsaugos problemų, būtinas ilgalaikis planavimas. Estijos vyriausybė pabrėžia Deklaracijos Nr. 8 svarbą, kurioje visos valstybės narės pripažįsta poreikį palaipsniui atverti Estijos elektros energijos rinką iki 2013 metų. Ši deklaracija turi būti laikoma Stojimo akto nuostatų aiškinimo priemone.

38. Lenkijos vyriausybė teigia, kad SA 57 straipsnis turėtų būti aiškinamas, atsižvelgiant į Stojimo akto tikslą – palengvinti naujųjų valstybių narių stojimą, bei į valstybių narių solidarumo ir lojalumo principus. Tai reiškia, kad turėtų būti galimybė suteikti nuo Bendrijos aktų, priimtų po Stojimo akto pasirašymo dienos, laikinai leidžiančias nukrypti nuostatas, jeigu toks aktas negali įsigalioti iš karto po stojimo arba jeigu, įsigaliojęs toks, jis sukeltų rimtų socialinių ir ekonominių padarinių naujajai valstybei narei. Europos Parlamento palaikomas aiškinimas neleistų numatyti pereinamųjų laikotarpių Bendrijos aktams, priimtiems po pasirašymo dienos. Tai paneigtų stojančiųjų valstybių narių autonomiją ir prieštarautų tarptautinės teisės principui dėl valstybių lygybės. Lenkijos vyriausybė abejoja, ar būtinos leidžiančios nukrypti nuostatos gali būti suteikiamos, remiantis EB 95 straipsniu, kuris pirmiausia yra skirtas laisvo judėjimo kliūtims ir konkurencijos iškraipymams pašalinti [15].

B — *Antrasis panaikinimo pagrindas: nepakankamas motyvavimas*

39. Antrasis Europos Parlamento pateiktas Direktyvos 2004/85 panaikinimo pagrindas yra tas, kad direktyvos priėmimo motyvai yra nepakankami – ginčijamos direktyvos konstatuojamosiose dalyse nėra pagrįsta, kodėl teisiniu pagrindu nurodomas SA 57 straipsnis, o ne nuostatos, kuriomis pasiūlyme priimti direktyvą rėmėsi Komisija. Tarybos generalinio sekretoriaus laiške Europos Parlamento pirmininkui pateikti paaiškinimai dėl to, kodėl nuspręsta remtis SA 57 straipsniu, negali būti laikomi motyvavimu EB 253 straipsnio prasme. Kad ir kaip būtų, priimant ginčijamą direktyvą, Taryba neprašė Europos Parlamento taikyti pagreitintos procedūros.

15 — 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *British American Tobacco* (C-491/01, Rink., p. I-11453, 60 ir 61 punktai).

40. Taryba, palaikoma Estijos vyriausybės, atsikerta, kad pakanka to, jog akto teisinis pagrindas būtų aiškiai atspindėtas šio akto turinyje, nenurodant išsamių tokio pasirinkimo motyvų. Tai, kad Taryba taiko ne tą teisinį pagrindą, kurį siūlo Komisija, neturi būti atskirai paaiškinta. Bet kokiu atveju ginčijamos direktyvos preambulėje aiškiai išdėstyti motyvai, pagrindžiantys Estijai suteiktą nuo Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalies b ir c punktų leidžiančią nukrypti nuostatą.

C — *Sprendimo dėl panaikinimo laikino poveikio ribojimas*

41. Atsižvelgiant į būtinybę išvengti, kad Estijos elektros energijos sektoriaus ekonominės veiklos dalyviai, investuotojai ir darbuotojai neatsidurtų teisinio tikrumo stokojančioje situacijoje, Taryba pagal EB 231 straipsnį prašo, kad tuo atveju, jeigu Europos Parlamento ieškinys būtų pripažintas pagrįstu, Teisingumo Teismas nurodytų, jog Direktyvos 2004/85 padariniai galioja iki naujos ją pakeičiančios direktyvos priėmimo. Estijos vyriausybė palaiko šį prašymą ir atkreipia dėmesį, kad jeigu ginčijama direktyva būtų paprasčiausiai panaikinta, tai reikštų, jog Estijos elektros energijos rinka būtų iš karto atverta elektros energijos importui iš kaimyninių valstybių narių. Tai sukeltų pavojų Estijos gamintojų finansinei padėčiai ir jų galimybėms finansuoti stambias investicijas, būtinas Estijos elektros energijos infrastruktūrai modernizuoti.

42. Komisija taip pat pritaria Tarybos prašymui ir nurodo, kad jeigu ginčijama direktyva būtų paprasčiausiai panaikinta, Estija pažeistų Bendrijos teisę, nebūdama dėl to atsakinga.

43. Europos Parlamentas pastebi, kad jo ieškinyje nekeliamas klausimas, ar Estijai suteikta leidžianti nukrypti nuostata yra pagrįsta. Šiame ieškinyje apsiribojama tuo, kad abejojama ginčijamos direktyvos teisiniu pagrindu. Todėl jis nemano, kad turėtų pateikti poziciją dėl Tarybos prašymo.

VI — Vertinimas

A — *Pirmasis prieštaravimas dėl neteisėtumo: SA 57 straipsnis kaip Direktyvos 2004/85 teisinis pagrindas*

44. Europos Parlamentas ir Taryba nurodė, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo

praktiką teisinio pagrindo Bendrijos priemonei parinkimą turi lemti objektyvūs veiksniai, kurie gali būti peržiūrėti teisme ir kurie būtent apima priemonės tikslą ir turinį [16].

45. Nagrinėjamoje byloje pagrindinis klausimas yra tas, ar SA 57 straipsniu gali būti remiamasi norint suteikti tokią leidžiančią nukrypti nuostatą, kaip numatyta Direktyvoje 2004/85. Tam reikės išnagrinėti, kokia yra SA 57 straipsnio materiali apimtis ir apimtis laiko atžvilgiu, ir nustatyti, koks yra Direktyvos 2003/54 pakeitimų, įtvirtintų Direktyvoje 2004/85, pobūdis. Ar šie pakeitimai turi būti laikomi nuo Direktyvos 96/92 19 straipsnio 2 dalies leidžiančios nukrypti nuostatos, įtvirtintos Stojimo akto VI priede, adaptacija, ar tai yra visiškai nauja, savarankiška nuo Direktyvos 2003/54, kuri pakeitė ir panaikino Direktyvą 96/92, atitinkamos nuostatos leidžianti nukrypti nuostata? Tai yra svarbu, atsižvelgiant į SA 57 straipsnio, numatančio teisinį pagrindą dėl stojimo pritaikyti Bendrijos aktus, formuluotę.

46. Taryba laikosi nuomonės, kad Direktyvai 2003/54 panaikinus Direktyvą 96/92, Stojimo akto VI priede įtvirtintos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimas pasibaigė. Ji teigia, kad jokios teisinės reikšmės neturėtų būti teikiama tam, kad pagal Direktyvos 2003/54 priede pateiktą koreliacijos lentelę Direktyvos 2003/54 21 straipsnis atitinka Direktyvos 96/92 19 straipsnį. Estija laikosi priešingos nuomonės ir tvirtina, kad pirmoji leidžianti nukrypti nuostata yra nustatyta sutartyje ir negali būti pakeista direktyvoje. Ji taip pat paaiškina, kokių padarinių jos elektros energijos sektoriui turėtų Tarybos pateikiama samprata (žr. 40 punktą). Europos Parlamentas laikosi nuomonės, kad Direktyva 200/85 pratęsė Stojimo akto VI priede įtvirtintos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimą iki 2013 m. pabaigos.

47. Kalbant apie Direktyva 2004/85 suteiktos leidžiančios nukrypti nuostatos poveikį, pirmiausia reikia atkreipti dėmesį, kad Direktyvos 96/92 19 straipsnyje buvo reikalaujama liberalizuoti nacionalines elektros energijos rinkas tik didžiausiems elektros energijos vartotojams, o Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalyje numatytas išsamus trijų etapų rinkos atvėrimas trim skirtingoms vartotojų kategorijoms. Iš šių trijų kategorijų Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalies a punkte nurodyti vartotojai iš esmės atitinka vartotojus, nurodytus Direktyvos 96/92 19 straipsnio 2 dalyje. 21 straipsnio 1 dalies b ir c punktuose nustatyti valstybių narių įpareigojimai dėl kitų ne namų ūkio vartotojų bei dėl namų ūkio vartotojų yra nauji. Būtent šioms kategorijoms taikoma ginčijama direktyva, o Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytai kategorijai ji neturi jokio poveikio.

16 — Žr., *inter alia*, 1991 m. birželio 11 d. Sprendimą *Komisija prieš Tarybą* (C-300/89, Rink. p. I-2867, 10 punktas); 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Komisija prieš Tarybą* (C-281/01, Rink. p. I-2257, 33 punktas) ir 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *Komisija prieš Europos Parlamentą ir Tarybą* (C-178/03, Rink. p. I-107, 41 punktas).

48. Pritariu Estijai, kad Stojimo akto VI priede įtvirtintos leidžiančios nukrypti nuostatos galiojimas nepasibaigė vien dėl formalios priežasties, kad buvo panaikinta joje nurodyta nuostata. Svarbu yra tai, kad įpareigojimas, dėl kurio suteikta leidžianti nukrypti nuostata, lieka galioti ir pagal naują direktyvą. Be to, kad atitinkami įpareigojimai iš esmės sutampa, reikia atkreipti dėmesį ir į tai, jog pagal Stojimo akto 7 straipsnį sutartyje nustatyta nuostata (jeigu šioje sutartyje nenustatyta kitaip) negali būti pakeista Bendrijos aktu [17]. Pagal esamus susitarimus reikalaujama, kad Estija atvertų savo elektros energijos rinką Direktyvos 2003/54 21 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytai vartotojų kategorijai nuo 2009 m., o kitoms vartotojų kategorijoms – nuo 2013 metų. Tai atitinka prie Stojimo sutarties pridėtoje Deklaracijoje Nr. 8 išdėstytus ketinimus [18].

49. Iš to, kas išdėstyta, yra akivaizdu, kad Direktyva 2004/85 nepakeičia ir nepritaiko VI priede nustatytos leidžiančios nukrypti nuostatos, taip pat nepratęsia jos galiojimo iki vėlesnės datos. Ji turi būti laikoma nauja nuo naujųjų 21 straipsnio 1 dalies b ir c punktuose nurodytų valstybių narių įpareigojimų leidžiančia nukrypti nuostata.

50. Todėl turi būti apsvarstyta, ar Direktyva 2004/85 buvo tinkamai pagrįsta SA 57 straipsniu.

51. SA 57 straipsnis yra vienas iš sistemos, nustatytos Stojimo akto II antraštinės dalies penktoje dalyje, pagal kurią yra apibrėžiamos Bendrijos aktų taikymo naujosiose valstybėse narėse sąlygos, elementų. Pagrindinė taisyklė yra ta, kad direktyvos ir sprendimai, kaip apibrėžta EB 249 straipsnyje, taikomi naujosioms valstybėms narėms nuo stojimo dienos ir kad iki šios dienos turėjo būti priimtos reikalingos įgyvendinančios priemonės, išskyrus atvejus, kai Stojimo akte arba jo prieduose nurodytos kitos datos (SA 53 ir 54 straipsniai).

52. *Acquis communautaire* nesustoja plėtotis pasibaigus deryboms dėl narystės bei patvirtinus Stojimo akto tekstą, todėl akivaizdu, kad yra būtina numatyti galimybę suteikti nuo šių aktų laikinai leidžiančias nukrypti nuostatas. Tokią galimybę numato SA 55 straipsnis. Tačiau šis straipsnis yra skirtas tik tiems Bendrijos aktams, kurie buvo priimti iki Stojimo sutarties pasirašymo dienos. Naujoji valstybė narė formaliai turi paprašyti pagal šį straipsnį suteikiamų lei-

17 — Šio akto nuostatos, jeigu jame nenustatyta kitaip, negali būti pakeistos, panaikintos ar sustabdytas jų taikymas kitokia tvarka negu ta, kuri pirminėse Sutartyse nustatyta toms Sutartims keisti.

18 — Cituojama 10 išnašoje.

džiančių nukrypti nuostatų, kurias, remdamasi Komisijos pasiūlymu, vieningai suteikia Taryba.

53. SA 57 straipsnyje numatytas pagrindas dėl stojimo pritaikyti Bendrijos aktus, jeigu reikalingos adaptacijos nebuvo numatytos Stojimo akte arba jo prieduose. Kitaip nei SA 55 straipsnis, ši nuostata nėra ribojama laiko atžvilgiu: pagal šią nuostatą gali būti pritaikyti visi iki stojimo priimti aktai. Adaptacijas priima Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, kvalifikuota balsų dauguma arba pati Komisija, atsižvelgiant į tai, kuri iš šių dviejų institucijų priėmė aktus, kuriuos reikia pritaikyti. Todėl šios institucijos parengia „reikiamus tekstus“ (SA 57 straipsnio 2 dalis).

54. Nagrinėjant SA 57 straipsnį kartu su SA 55 straipsniu, akivaizdu, kad iki oficialaus naujųjų valstybių narių stojimo į Europos Sąjungą abi nuostatos siekia skirtingų tikslų. Tai yra akivaizdu iš vartojamos terminijos ir iš priemonių priėmimo pagal kiekvieną iš nuostatų procedūros reikalavimų skirtumų.

55. Terminijos skirtumai akivaizdžiausi iš „laikinai leidžiančių nukrypti nuostatų“ pagal SA 55 straipsnį ir „adaptacijų“ (reikalingų dėl stojimo) pagal SA 57 straipsnį sąvokų. Europos Parlamentas ir Komisija nurodė, kad pagrindinis šių sąvokų skirtumas yra tas, jog pagal „leidžiančias nukrypti nuostatas“ tam tikra *acquis communautaire* dalis valstybėje narėje yra laikinai netaikoma, siekiant suteikti šiai valstybei reikiamą laikotarpį imtis būtinų veiksmų, kurie leistų jai visiškai įvykdyti jos įsipareigojimus Bendrijoje, o „adaptacijos“ turi priešingą poveikį – leisti taikyti *acquis communautaire* nuo stojimo dienos. Kitaip tariant, pirmosios atideda tam tikro Bendrijos akto taikymą naujojoje valstybėje narėje, o pastarosios yra reikalingos tam, kad Bendrijos aktas iš karto galėtų būti taikomas nuo stojimo dienos.

56. Sprendime *EHLASS*[19] Teisingumo Teismas turėjo progos pareikšti nuomonę dėl 1994 m. Stojimo akto[20] nuostatos, analogiškos SA 57 straipsniui, taikymo srities. Kalbėdamas apie šio Stojimo akto 169 straipsnį, identišką SA 57 straipsniui, Teisingumo Teismas konstatavo, kad „vienintelis adaptacijų pagal 169 straipsnį tikslas – išplėsti Bendrijos priemonių, kurios nebuvo pritaikytos pačiame Stojimo akte, taikymą naujosioms valstybėms narėms. Todėl, remiantis

19 — Minėtas 13 išnašoje.

20 — Aktas dėl Norvegijos Karalystės, Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL C 241, 1994, p. 8).

šio akto 169 straipsniu, negali būti atlikti jokie kiti pakeitimai“ [21]. Tame pačiame sprendime jis pakartojo, jog „169 straipsniu gali būti remiamasi tik priimant adaptacijas, skirtas tam, kad atitinkamos priemonės būtų taikomos naujosiose valstybėse narėse, bet ne kitus pakeitimus“ [22].

57. Iš to išplaukia, kad sąvokos „adaptacijos“, kuri iš pirmo žvilgsnio atrodo platesnė, pagal SA 57 straipsnį negalima aiškinti kaip apimančios materialius Bendrijos aktų pakeitimus arba priemones, leidžiančias nukrypti nuo šių aktų. Todėl ji apima tik neišvengiamas Bendrijos priemonės adaptacijas, kurias skatina ne politinės galimybės, o techninė būtinybė. Tai, kad sąvoka „adaptacija“ nebuvo apibrėžta Stojimo akte ir kad ten nenurodyta, jog adaptacijos neapima leidžiančių nukrypti nuostatų, kaip nurodo Taryba ir Lenkijos vyriausybė, neturi reikšmės, nes šis dviejų sąvokų skirtumas aiškiai išplaukia iš SA 55 ir 57 straipsnių funkcijų.

58. Procedūros, pagal kurias, remiantis kiekviena iš nuostatų, priimamos priemonės, parodo šį skirtumą. Laikinos leidžiančios nukrypti nuostatos suteikimas prilygsta leidimui tam tikrą laikotarpį nevykdyti tam tikrų Bendrijos teisės įpareigojimų, ir tai visų pirma atitinka konkrečios stojančiosios valstybės narės interesus, todėl tokią nuostatą suteikiantis sprendimas yra politinis. Tai paaiškina, kodėl SA 55 straipsnyje numatyta sprendimus priimti vieningai ir kodėl sprendimas yra priimamas atitinkamos naujosios valstybės narės prašymu. Bendrijos aktų pritaikymas, kad jie galėtų būti visiškai taikomi naujosiose valstybėse narėse stojimo dieną, atvirkščiai, tiesiogiai išplaukia iš principo, kad naujosios valstybės narės turi priimti ir visiškai taikyti *acquis communautaire* nuo stojimo. Iš esmės tokios adaptacijos nėra politinio pobūdžio, todėl, neatsižvelgiant į naujosios valstybės narės prašymą, jas gali priimti Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, kvalifikuota balsų dauguma arba pati Komisija jos priimtų teisės aktų atžvilgiu.

59. Norėčiau atkreipti dėmesį, kad jeigu laikinas leidžiančias nukrypti nuostatas būtų galima priimti remiantis SA 57 straipsniu, SA 55 straipsnis neturėtų savarankiško tikslo, nes pirmoji nuostata irgi yra taikoma aktams, priimtiems iš karto po derybų dėl narystės pabaigos. Tai netgi galėtų reikšti, kad jeigu leidžianti nukrypti nuostata negali būti suteikta pagal SA 55 straipsnį dėl to, jog Taryboje vieningai nesutariama, praėjus kažkuriam laikui po Stojimo sutarties pasirašymo dienos, vis dar būtų įmanoma ją suteikti Tarybai priėmus sprendimą kvalifikuota bal-

21 — Minėtas 13 išnašoje, sprendimo 14 punktas.

22 — Sprendimo 19 punktas.

sų dauguma. Tai reiškia, kad būtų apeinamos Stojimo akte nustatytos procedūrinės garantijos, pagal kurias priimamos leidžiančios nukrypti nuostatos, todėl akivaizdu, kad tai nebuvo stojimo dokumentus priėmusių šalių ketinimas.

60. Ginčijama direktyva buvo priimta po stojimo dienos (2004 m. gegužės 1 d.), todėl taip pat kyla klausimas dėl 57 straipsnio taikymo laiko atžvilgiu. Kitaip tariant, ar ši nuostata gali būti teisinis pagrindas priimti Bendrijos aktų, priimtų iki stojimo, adaptacijas po stojimo dienos?

61. Šį klausimą Teisingumo Teismas taip pat nagrinėjo sprendime *EHLASS*. Dėl 1994 m. Stojimo akto 169 straipsnio, kuris, kaip nurodyta pirmiau, yra identiškas SA 57 straipsniui, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „pagal Stojimo sutarties 2 straipsnio 3 dalį Bendrijos institucijos „gali" iki stojimo priimti tam tikras priemones, nurodytas, *inter alia*, Stojimo akto 169 straipsnyje. Taigi 2 straipsnio 3 dalyje nėra nustatomi apribojimai remtis 169 straipsniu įsigaliojus Stojimo sutarčiai, ten paprasčiausiai leidžiama juo naudotis iki šios dienos" [23].

23 — Minėtas 13 išnašoje, sprendimo 18 punktas.

62. Teisingumo Teismas atmetė Europos Parlamento argumentus, kad dėl tokio aiškinimo 169 straipsniu galėtų būti remiamasi neribotai ir kad pagal šią nuostatą buvo numatytas adaptacijų įsigaliojimas nuo stojimo dienos, o tai reiškia, jog vėliau priimti teisės aktai galioja atgaline data. Dėl pirmojo prieštaravimo Teisingumo Teismas atsakė, kad ginčijamas aktas buvo priimtas „per protingą laikotarpį po Stojimo sutarties įsigaliojimo". Dėl antrojo jis pripažino, kad ginčijamas aktas turėjo įsigalioti nuo stojimo dienos, ir nurodė, kad nėra ginčijama, jog buvo pažeistas teisinis tikrumas arba teisėtų interesų apsauga.

63. Manęs iki galo neįtikino tai, kad Teisingumo Teismas atmetė Europos Parlamento argumentus šiuo klausimu, tačiau manau, kad vien ta aplinkybė, jog yra pripažįstama adaptacijų, priimtų pagal SA 57 straipsnį, galiojimo atgaline data galimybė, pati savaime patvirtina išvadą, kad būtinai turi būti ribojama tokių adaptacijų apimtis ir kad tokios adaptacijos jokiu būdu negali iš esmės pakeisti arba laikinai sustabdyti iš Bendrijos akto išplaukiančių įpareigojimų.

64. Atsižvelgiant į tai, kad Estijai suteikta leidžianti nukrypti nuostata negali būti pagrįsta nei SA 55 straipsniu, nes nepatenka į jo taikymo apimtį *ratione temporis*, nei SA 57 straipsniu, nes nepatenka į šios nuostatos taikymo apimtį *ratione materiae*, akivaizdu, kad nesant jokios kitos tiesioginės nuostatos, skirtos būtent šiai situacijai, ginčijama direktyva turėjo būti pagrįsta nuosta-

tomis, kurios buvo teisinis pagrindas priimti Direktyvą 2003/54, t. y. EB 47 straipsnio 2 dalimi, 55 ir 95 straipsniais. Todėl Komisija pabrėžė, kad, pasirašius Stojimo sutartį, šios išvados 5 punkte nurodyta informavimo ir konsultacinė procedūros numatė reikiamą sistemą, pagal kurią nagrinėjami stojančiųjų valstybių prašymai atsižvelgti į jų interesus, rengiant naujus Bendrijos teisės aktus. Šiame kontekste galima pridurti, kad, atsižvelgiant į specialius Estijos interesus, dėl kurių ši valstybė pateikė prašymą suteikti leidžiančią nukrypti nuostatą, kaip papildomu teisiniu pagrindu galėjo būti remiamasi EB 15 straipsniu. Šiame straipsnyje yra leidžiama laikinai nukrypti nuo Bendrijos aktų, siekiant atsižvelgti į skirtingą valstybių narių ekonominės plėtros lygį.

65. Taryba tvirtina, kad ginčijamą direktyvą priimti pagal bendro sprendimo priėmimo procedūrą, numatytą atitinkamose EB sutarties nuostatose, būtų pernelyg sudėtinga. Pagal šią procedūrą reikiamos Direktyvos 2003/54 adaptacijos būtų buvusios priimtos daug vėliau ir dėl to Estijos elektros energijos sektoriuje ilgą laikotarpį vyrautų teisinis netikrumas bei Estija būtų priversta laikinai pažeidinėti įsipareigojimus pagal Bendrijos teisę. Vis dėlto įprastos teisės aktų leidybos procedūros taikymo trūkumai negali pateisinti to, kad reikiamas teisinis pagrindas sukuriamas plačiau aiškinant SA 57 straipsnį.

66. Nuostatos, numatančios aiškią galimybę suteikti nuo Bendrijos aktų, priimtų iki naujųjų valstybių narių stojimo, laikinai leidžiančias nukrypti nuostatas, jeigu tokia nuostata akivaizdžiai buvo reikalinga, nebuvimas yra reguliavimo spraga Stojimo akto pereinamojo laikotarpio susitarimuose ir ji gali būti panaikinta tik remiantis esamais Bendrijos institucijų teisės aktų leidybos įgaliojimais. Tai, kad ši reguliavimo spraga yra, išryškina 2005 m. balandžio 25 d. Bulgarijos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą aktas [24]. Kitaip nei 2003 m. Stojimo akte, 2005 m. Stojimo akte yra numatyta aiški nuostata, pagal kurią leidžiama suteikti nuo Bendrijos aktų, priimtų nuo derybų dėl narystės pabaigos iki stojimo dienos, laikinai leidžiančias nukrypti nuostatas [25]. Mano supratimu, ši paskutinio stojimo akto adap-

24 — Minėtas 12 išnašoje.

25 — Stojimo akto (2005 m.) 55 straipsnis, kuriame nustatyta: „Tinkamai pagrįstu prašymu, kurį Bulgarija arba Rumunija pateikia Komisijai ne vėliau kaip įstojimo dieną, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, arba Komisija, jeigu pirminį aktą priėmė Komisija, gali priimti priemones, nustatančias laikinas leidžiančias nukrypti nuo institucijų aktų, *priimtų nuo 2004 m. spalio 1 d. iki įstojimo dienos*, nuostatas. Šios priemonės patvirtinamos laikantis balsavimo taisyklių, reglamentuojančių akto, dėl kurio prašoma laikinų leidžiančių nukrypti nuostatų, priėmimą. Šias leidžiančias nukrypti nuostatas priėmus po įstojimo, jas galima taikyti nuo įstojimo dienos". (Išskirta mano)

tacija tik pabrėžia tai, kad SA 57 straipsniu negali būti remiamasi suteikiant laikinas leidžiančias nukrypti nuostatas. Šiuo atžvilgiu svarbu ir tai, kad, norint leisti priimti leidžiančias nukrypti nuostatas, buvo adaptuota ne nuostatos, analogiškos SA 57 straipsniui, apimtis *ratione materiae*, o išplėsta nuostatos, analogiškos SA 55 straipsniui, apimtis *ratione temporis*. Atsižvelgiant į tai, Tarybos siūlomas šios adaptacijos 2005 m. Stojimo akte aiškinimas 2003 m. Stojimo akto atžvilgiu, kad tiesioginis teisinis pagrindas 2005 m. Stojimo akte buvo įtvirtintas dėl to, jog nebuvo garantijų, kad Teisingumo Teismas SA 57 straipsnį išaiškins taip, kaip siūlė Taryba, kelia abejonių.

67. Taip pat reikia atmesti Tarybos argumentą, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas negali leisti teisės aktų, skirtų stojančiosioms valstybėms narėms, kurios dar nėra visavertės Sąjungos valstybės narės. Iš tikrųjų Stojimo sutarties 2 straipsnio 3 dalyje nustatytas pats principas, pagal kurį Stojimo akto nuostatos suteikia teisės aktų leidybos įgaliojimus [26]. Jeigu Stojimo akte nėra suteikta konkrečių įgaliojimų, Bendrijos teisės aktų leidėjui nėra savaime draudžiama iki stojimo pagal EB sutartį priimtuose teisės aktuose reglamentuoti teisinių santykių iki naujųjų valstybių narių stojimo. Tai, kad tuo metu stojančiosios valstybės nedalyvauja teisės aktų leidyboje, nedaro įtakos Bendrijos teisės aktų leidėjo kompetencijai priimti tokius Bendrijos aktus. Be to, galima daryti prielaidą, kad jeigu priimdamas aktą Bendrijos teisės aktų leidėjas atsižvelgia į situaciją stojančiojoje valstybėje narėje, jis remiasi informacija, kurią gavo iš šių valstybių pagal informavimo ir konsultacinę procedūrą. Bet kuri tokia nuostata būtų skirta atitinkamos valstybės narės stojimui palengvinti ir gali būti vertinama kaip lojalaus Bendrijos institucijų ir stojančiųjų valstybių bendradarbiavimo iki stojimo išraiška. Vienintelis teisinis reikalavimas tokioms nuostatoms – kad jų įsigaliojimas būtų siejamas su faktiniu atitinkamos valstybės stojimu.

68. Atsižvelgiant į tai, kad SA 57 straipsnis negali būti ginčijamos direktyvos teisinis pagrindas, nes jo taikymo apimtis yra apribota *ratione materiae* priimant Bendrijos aktus, Tarybos tvirtinimas, kad SA 57 straipsnis turi būti pripažįstamas *lex specialis* EB sutarties nuostatų atžvilgiu, nebėra aktualus ir neturi būti toliau nagrinėjamas.

69. Galiausiai Taryba ir Lenkijos vyriausybė pastebi, kad iki šiol buvusioje teisės aktų

26 — Šiame straipsnyje nustatyta: „Nepaisant 2 dalies (įsigaliojimas 2004 m. gegužės 1 d.), Sąjungos institucijos prieš stojimą gali patvirtinti Stojimo akto <...> 55 ir 57 straipsniuose <...> nurodytas priemones. Šios priemonės įsigalioja tik tuo atveju, jei įsigalioja ši sutartis, ir tik nuo jos įsigaliojimo dienos".

leidybos praktikoje yra įvairių pavyzdžių, kai laikinos leidžiančios nukrypti nuostatos buvo pagrįstos ankstesnių stojimo aktų nuostatomis, analogiškomis SA 57 straipsniui [27]. Neabejotina, kad aplinkybė, jog šia nuostata tuo tikslu buvo remiamasi praeityje, pati savaime dar nereiškia, kad ši praktika buvo teisėta. Atitinkamų Bendrijos aktų teisėtumas nebuvo ginčijamas Teisingumo Teisme, todėl ši teisės aktų leidybos praktika dar nebuvo nagrinėjama Teisingumo Teisme ir dėl to nėra ją patvirtinančios Teismo praktikos. Kad ir kaip būtų, 1997 m. spalio 2 d. Teisingumo Teismui priėmus nedviprasmišką sprendimą *EHLASS*, pagal kurį tokiomis nuostatomis kaip SA 57 straipsnis nebegali būti remiamasi priimant Bendrijos aktų pakeitimus [28], turėtų būti visiškai akivaizdu, kad tokia praktika, kai pagal šią nuostatą suteikiamos leidžiančios nukrypti nuostatos, yra teisiškai rizikinga.

70. Todėl darau išvadą, kad SA 57 straipsnis nėra tinkamas Direktyvos 2004/85 teisinis pagrindas, todėl ši direktyva buvo priimta pažeidžiant esminį procedūros reikalavimą, apibrėžtą EB 230 straipsnyje, dėl to ji turi būti panaikinta.

27 — Žr., pvz., 1994 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyvą 94/72/EB, iš dalies keičiančią Direktyvą 91/439/EEB dėl vairuotojo pažymėjimų (OL L 337, p. 86).

28 — Minėtas 13 išnašoje, sprendimo 14 punktas.

B — *Antrasis prieštaravimas dėl neteisėtumo: nepakankamas motyvavimas*

71. Manau, kad pirmasis prieštaravimas dėl neteisėtumo yra pagrįstas, todėl nėra būtina nagrinėti antrojo Europos Parlamento pateikto prieštaravimo.

C — *Direktyvos 2004/85 padarinių galiojimas*

72. Taryba pateikė prašymą, kad tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų panaikinti ginčijamą direktyvą, jos padariniai liktų galioti, kaip numatyta EB 231 straipsnio 2 dalyje. Europos Parlamentas pabrėžia, kad jo ieškinyje klausimas keliamas tik dėl ginčijamos direktyvos teisinio pagrindo, o ne dėl jos turinio.

73. Ieškovas neginčija Direktyvos 2004/85 esmės, be to, kaip pažymi Taryba, Estijos ir Lenkijos vyriausybės bei Komisija, paprasčiausiai panaikinus ginčijamą direktyvą, Estijos elektros energijos sektoriuje įsivyrautų netikrumas. Šių priežasčių pakanka palaikyti Tarybos prašymą palikti galioti Direktyvos 2004/85 padarinius.

VII — Išvada

74. Remdamasis pirmiau išdėstytais pastebėjimais, Teisingumo Teismui siūlau:

— Panaikinti 2004 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvą 2004/85/EB, iš dalies keičiančią Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/54/EB, dėl tam tikrų nuostatų taikymo Estijoje.

— Palikti galioti panaikintosios direktyvos padarinius.

— Priteisti iš Europos Sąjungos Tarybos bylinėjimosi išlaidas.

— Nurodyti Estijos Respublikai, Lenkijos Respublikai ir Komisijai padengti savo bylinėjimosi išlaidas.